

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**A bírósági végrehajtási eljárásokban előterjesztett, a végrehajtást kérő oldalán
bekövetkezett jogutódlás megállapítása iránti kérelmek egyes esetei**

Szerző: Domjáné dr. Hajszel Krisztina

Vác, 2016. augusztus 24.

Az utóbbi években a járásbíróóságokat szinte elárasztották azok a jogutódlás megállapítása iránti kérelmek, melyekben jellemzően a jogutód kérelmező bejelenti, hogy a végrehajtást kérő személyében változás következett be, ezért kéri a jogutódlás megállapítását. A kérelmek igen jelentős hányada során a követelések engedményezése miatt kerül sor jogutódlásra. A bíróság azonban nem minden esetben tudja megállapítani a jogutódlást. Gyakran kerül sor a kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasítására azért, mert a kérelmező a kérelme alapvető hiányait felhívás ellenére sem pótolja és vannak olyan esetek is, melyekben -akár többszöri hiánypótlási felhívást követően- tisztázódik a tényállás és a bíróság elutasító végzést hoz, mert az adott esetben nem következett be jogutódlás.

A bírósági végrehajtási eljárásokban bekövetkezett jogutódlásról a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 39.§-a igen szűkszavúan rendelkezik. Ebben a publikációban a Vht. 39.§ (1) bekezdése alapján előterjesztett kérelmekkel kapcsolatban bírósági titkárként szerzett gyakorlati ismereteimet szeretném megosztani.

A Vht. 39. § (1) bekezdése szerint, ha a végrehajtást kérő vagy az adós személyében változás állt be, a végrehajtható okirat kiállítása előtt a kiállításra jogosult bíróság, ha a pedig a változás a végrehajtható okirat kiállítása után derült ki, a végrehajtást foganatosító bíróság a jogutódlás kérdésében - szükség esetén a felek és a jogutódok meghallgatása és bizonyítás után - végzéssel (határozattal) - dönt.

A jogutódlás megállapítása iránt kérelmet kell előterjeszteni. A kérelmek érkezhettek közvetlenül a bíróságra, vagy előterjeszthetőek a végrehajtónál is. Ez utóbbi azért szerencsésebb, mert a bíróság, különösen a más bíróság vagy közjegyző által elrendelt végrehajtási ügyekben előzményirattal, információval nem rendelkezik az adott ügyről, ha tehát a végrehajtónál terjesztik elő a kérelmet, a végrehajtó a végrehajtható okirat csatolásával és az ügyre vonatkozó esetleg igen lényeges információk rendelkezésre bocsájtásával terjesztheti be elbírálásra a kérelmeket. Ilyen lényeges információ az, ha az adott ügy szünetel, pl. a korábbi végrehajtást kérő vagy a végrehajtó által engedélyezett részletfizetés (Vht. 52.§ f) pontja) miatt, vagy a Vht. 52.§ d) pontja szerinti behajthatatlanság, esetleg a végrehajtási költségelőleg megfizetésének hiányában, vagy ez utóbbi esetben az ügy a Vht. 54.§ (3) bekezdése alapján végrehajtási költségelőleg megfizetésének hiányában már meg is szűnt. Szünetelés esetén a jogutódlás megállapítására akkor kerülhet sor, ha az eljárás újra folyamatban van. Az eljárást a Vht. 54.§-a alapján az említett esetekben akkor lehet folytatni, ha a halasztás időtartama eltelt, ill. az adós a részlet teljesítését elmulasztotta, valószínűsítették, hogy az adósnak van lefoglalható, értékesíthető vagyontárgya, a végrehajtást kérő megfizette a végrehajtási költségelőleget. Ha az ügy már megszűnt, jogutódlás megállapítására ebben az ügyben már nincs lehetőség, a kérelmező jogutód ekkor új végrehajtási lap kiállítását kérheti, jogutódlásának megállapítása iránti kérelme előterjesztésével együtt. Jogutódlás megállapítására tehát csak folyamatban lévő ügyben kerülhet sor, ezért a bíróságnak, ha a kérelmet közvetlenül a bíróság előtt terjesztették elő, a végrehajtót minden esetben ajánlatos keresnie, mielőtt a jogutódlásról intézkedik.

Felmerül ugyanakkor egy mindennapos gyakorlati probléma a végrehajtónál előterjesztett kérelmekkel kapcsolatban. Ez pedig az, hogy a kérelmezők, illetve jogi képviselőik, gyakran elektronikus úton

terjesztik elő a kérelmeiket a végrehajtónál. A végrehajtó felé ezt megtehetik, az elektronikus eljárás azonban a bíróságok előtti végrehajtási eljárásokban még nem engedélyezett. A végrehajtó a kérelem betérjesztésekor a kinyomtatott kérelmet és annak kinyomtatott mellékleteit tudja a bíróság elé terjeszteni, mely okirat nyilvánvalóan így elveszti az elektronikusan aláírt, időbélyegzővel ellátott okiratot jellemző bizonyító erőt. Ez a kérelem ebben a formában szabályszerű kérelemnek nem minősül, hiszen még eredeti aláírást sem tartalmaz, így nem felel meg a Pp. 93.§ (3) bekezdésében foglaltaknak. A bíróságnak tehát minden ilyen esetben az eredeti kérelem (és szükség esetén a jogi képviselő meghatalmazása) csatolására kell felhívnia a kérelmezőt.

A követeléskezelő cégek a követeléseket „csomagokban” adják-veszik. Ezekben az esetekben az adott követelésre, az adott végrehajtási ügyre vonatkozóan nem készül egyedi nyilatkozat vagy megállapodás a felek között. Az engedményezés útján bekövetkezett jogutódlások esetén gyakran hivatkoznak arra a kérelmezők, hogy a régi Ptk. nem írt elő alaki kellékeket az engedményezés létrejöttéhez, ezért nem csatolják az engedményezés tényét igazoló eredeti okiratot, vagy annak hitelesített másolatát. Hivatkoznak arra is, hogy a követelések listáját egy CD melléklet tartalmazza és ez akár a szerződésben is így kerül rögzítésre. Ugyancsak aggodalomra adnak okot az olyan becsatolt, fénymásolt megállapodások vagy nyilatkozatok, melyeken az engedményestől származó aláírás körül foltok találhatóak, az aláírás és környéke eltér az okirat egész kinézetétől, vagy kifejezetten látszik, hogy az aláírás egy másik okiratról került rámásolásra, vagy szkennelésre. Előfordult már olyan eset is, hogy ugyanabban az ügyben 2 követeléskezelő cég, mint jogutód is kérte a jogutódlásának megállapítását.

A végrehajtást fogyanatosító bíróság a jogutódlás kérdésében a Vht. 39.§ (1) bekezdése alapján, szükség esetén a felek és a jogutódok meghallgatása és bizonyítás után végzéssel dönt. A végrehajtást fogyanatosító bíróságnak az adott végrehajtási ügyben azt kell vizsgálnia, hogy a végrehajtási ügy adósával szemben fennálló követelést a jogutódlás megállapítása iránti kérelmet előterjesztő kérelmező megszerezte-e és a végrehajtást kérő jogutódjává vált-e. A régi és az új Ptk. rendelkezései ugyan nem kötik ki az írásba foglalást, mint érvényességi kelléket az engedményezés létrejöttéhez (az új Ptk. határozottan ugyan nem ír elő írásbeli szerződéskötési kötelezettséget, azonban a 6:193.§ (2) bekezdése már utal a követelés meghatározásának kötelezettségére, melyet nyilvánvalóan és a legegyszerűbben írásbeli formában lehet megvalósítani), a bíróságnak ugyanakkor nyilvánvalóan szüksége van olyan okiratra, melyből az engedményezés ténye megállapítható. Erre egy, a végrehajtást kérő által aláírt engedményezési nyilatkozat, vagy a felek közötti olyan engedményezési szerződés alkalmas, melyből egyértelműen megállapítható az adós személye és a követelés. Az engedményezés tényének bizonyítására eredeti aláírt okirat, vagy megfelelően hitelesített másolat (akár közjegyző által készített hiteles másolat, akár a Pp. 196.§ (2) bekezdésének megfelelő okirat) alkalmas.

Ahhoz tehát, hogy a bíróság az adott végrehajtási ügyben a végrehajtást kérő oldalán bekövetkezett jogutódlást megállapíthassa, a kérelmezőnek olyan okiratot kell a bíróság számára benyújtania, melyből a bíróság az engedményezés tényét aggálytalanul megállapíthatja.

A továbbiakban saját gyakorlatomból szeretnék bemutatni két speciális esetet:

A folyamatban lévő végrehajtási eljárásban a végrehajtást kérő részleges jogutódlás megállapítása iránti kérelmet nyújtott be, melyben bejelentette, hogy a végrehajtást kérő követeléséből X Ft összegű részkövetelés törvényi engedmény folytán a - nevezzük így - Készfizető Kezes engedményesre szállt át, ezáltal X Ft és járulécai erejéig jogosulti pozícióba a végrehajtást kérő helyébe lépett. A végrehajtást kérő akként nyilatkozott, hogy a Készfizető Kezes végrehajtási eljárásba történő belépéséhez hozzájárul. Kérelméhez mellékelte azon nyilatkozat eredeti példányát, melyben a végrehajtást kérő nyilatkozik, hogy a Készfizető Kezes X Ft összeget utalt át a végrehajtást kérő részére. Csatolta a Készfizető Kezes értesítése másolatát, melyben a feleket készfizető kezesi kötelezettsége teljesítéséről tájékoztatja. Csatolta a készfizető kezességvállalási szerződés másolatát.

A bíróság tájékoztató végzése kézhezvételét követően előadta, hogy továbbra is jogutódlás megállapítását kéri, mely a végrehajtható okiratban rögzített követelés megosztását jelenti, kijelentette továbbá, hogy álláspontja szerint a követelés korlátozásának nincs helye. Csatolta a Szegedi Járásbíróság végzése, a Hódmezővásárhelyi Járásbíróság végzése, valamint a Budakörnyéki Járásbíróság végzése másolatát, mely végzésekben az eljáró bíróságok - mindhárom bíróság eltérő jogi következtetések alapján - megállapították, hogy a végrehajtást kérő jogutódja a Készfizető Kezes.

A végrehajtást kérő jogutódlás megállapítása iránti kérelme azonban álláspontom szerint megalapozatlan.

A végrehajtást kérő, mint hitelező és az adós kölcsönszerződést kötöttek. A kölcsönt többek között a Készfizető Kezes -nek a készfizető kezességvállalása biztosította.

A végrehajtást kérő és a Készfizető Kezes egymással készfizető kezességvállalási szerződést kötött a kölcsönszerződéshez kapcsolódóan.

A Készfizető Kezes a hitelhez kapcsolódó kezességvállalási szerződésben foglaltaknak eleget téve X Ft összeget utalt át a végrehajtást kérő számára.

A Vht. korábbiakban már idézett 39. § (1) bekezdése szerint, ha a végrehajtást kérő vagy az adós személyében változás állt be, a végrehajtható okirat kiállítása előtt a kiállításra jogosult bíróság, ha pedig a változás a végrehajtható okirat kiállítása után derült ki a végrehajtást foganatosító bíróság a jogutódlás kérdésében - szükség esetén a felek és a jogutódok meghallgatása és bizonyítás után - végzéssel (határozattal) - dönt.

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2014. március 14. napjáig hatályos 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 276. § (1) bek. szerint amennyiben a kezes a jogosultat kielégíti, a követelés az azt biztosító és a kezességvállalást megelőzően keletkezett jogokkal, valamint a végrehajtási joggal együtt reá száll.

A Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: új Ptk.) 6:193. § (1) bekezdése szerint a jogosult a kötelezettel szembeni követelését másra ruházhatja át (engedményezés).

Az új Ptk. 6:193. § (2) bekezdése szerint a követelés átruházással való megszerzéséhez az átruházásra irányuló szerződés, vagy más jogcím és a követelés engedményezése szükséges. Az engedményezés az

engedményező és az engedményes szerződése, amellyel az engedményes az engedményező helyébe lép.

Az új Ptk. 6:193. § (3) bekezdése szerint az engedményezéssel az engedményesre szállnak át a követelést biztosító zálogjogból és kezességből eredő jogok, valamint a kamatkövetelés is.

Jelen végrehajtási ügyben a kezes teljesítésekor a régi Ptk. volt hatályban, így nem a most hatályos Ptk-t, hanem a régi Ptk. szabályait kellett a Készfizető Kezes megszerzésére vonatkozóan vizsgálni. A végrehajtást fogantató bíróság a jogutódlás kérdésében a Vht. 39.§ (1) bekezdése alapján szükség esetén a felek és a jogutódok meghallgatása és bizonyítás után végzéssel dönt. A végrehajtást fogantató bíróságnak az adott végrehajtási ügyben azt kell vizsgálnia, hogy a végrehajtási ügy adósával szemben fennálló követelést a kérelemben megjelölt jogutód megszerezte-e és a végrehajtási eljárásban a végrehajtást kérő jogutódjává vált-e.

Ahhoz tehát, hogy a bíróság ebben az ügyben a végrehajtást kérő oldalán bekövetkezett jogutódlást megállapíthassa, a kérelmezőnek azt kellett igazolnia, és a bíróságnak azt kellett volna aggálytalanul megállapítania, hogy a követelést a végrehajtási eljárásban a Készfizető Kezes megszerezte.

A régi Ptk. fent idézett rendelkezései szerint amennyiben a kezes a jogosultat kielégíti, a követelés az azt biztosító és a kezességvállalást megelőzően keletkezett jogokkal, valamint a végrehajtási joggal együtt reá száll.

Ha a kezes a kötelezett helyett a tartozást megfizeti a jogosultnak, a kezesnek megtérítési igénye keletkezik a kötelezettel szemben. Ez a megtérítési igény, mint alanyi jog illeti meg a kezeset. A törvényhelyhez fűzött kommentár kiemeli, hogy a kezes teljesítése esetén, a törvényi engedmény alapján, nemcsak a követelés száll át rá, hanem a kezességvállalást megelőzően keletkezett jogok, a követelés fedezetéül szolgáló biztosítékok (például zálogjog, kezesség, óvadék) és a végrehajtási jog is.

A kezességvállalást követően keletkezett jogokra tehát a törvényi engedmény nem terjed ki.

A végrehajtási jog szűkebb értelemben a végrehajtás kezdeményezésének, megindításának joga. Tágabb értelemben a végrehajtási jog alatt az eljárásban részt vevők jogait és kötelezettségeit értjük. Visszatérve arra, hogy a kezesnek a jogosult részére történő teljesítését követően megtérítési igény keletkezik, vizsgálni kell azt is, hogy ez a megtérítési igény alkalmas-e, elegendő-e arra, hogy egy elrendelt végrehajtási eljárásban a végrehajtást kérő jogutódjává válhasson a kezes. A megtérítési igény, mint alanyi jog, önmagában nem alkalmas arra, hogy ezen joga alapján a kezes végrehajtási eljárást kezdeményezzen az adóssal szemben. Az alanyi jogot ugyanis a jogosultnak/kezesnek érvényesítenie kell. Igényét az adóssal szemben a kezes alanyi joga alapján fizetési meghagyásos eljárásban, vagy per útján is érvényesítheti. Csak ezt követően, jogerős határozat alapján lesz lehetősége a kezesnek, hogy a törvényi engedmény folytán keletkezett megtérítési igénye végrehajtási eljárásban érvényesítse, szűkebb értelemben vett végrehajtási jogával élve végrehajtási eljárást kezdeményezhessen az adóssal szemben. A végrehajtást kérőt megillető végrehajtási jog, melyeket a végrehajtást kérő jelen eljárásban gyakorol, nyilvánvalóan a végrehajtás elrendelésétől illetik meg a végrehajtást kérőt. Mivel a végrehajtás

elrendelésére Készfizető Kezes által teljesített kielégítés előtt került sor, ezeket a jogokat a kezes nem szerezhette meg, mivel ezek a jogok nem a kezességvállalása előtt keletkeztek.

Az új Ptk.-hoz fűzött magyarázat kiemeli, hogy a törvény e tekintetben egységesíti a terminológiát, és ezzel kiküszöböli a dogmatikai bizonytalanságot is; egyértelművé teszi: a harmadik személy általi teljesítéssel, azaz az eredeti jogosult kielégítésével az eredeti kötelem megszűnik, a kötelezett a teljesítő harmadik személlyel pedig elszámolási viszonyba kerül, és ennek keretében - az eredeti szerződéses viszonytól független - megtérítési igénye keletkezik. A követelés, illetve a tartozás megszűnése a kötelmet magát szünteti meg, így teljesen nyilvánvaló, hogy a követelés átszállásáról értelmetlen beszélni. A törvény e szabályozási logika mentén egységesíti a hasonló esetekre a kódex különböző helyein (pl. dologi kötelezett megtérítési igénye zálogjog esetén, kezes, biztosító megtérítési igénye stb.) található rendelkezéseket.

A Készfizető Kezes tehát az adóssal szemben fennálló követelés azon részét, melyet a végrehajtást kérőnek, mint kezes megfizetett, nem vitásan megszerezte, azonban ezzel a jogszerzéssel, mint törvényi engedménnyel a követelésre vonatkozóan csupán megtérítési igénye keletkezett, mely a végrehajtási eljárásban még nem érvényesíthető.

Nem alapozza meg a kérelmet az sem, hogy a végrehajtást kérő akként nyilatkozik, hogy a Készfizető Kezes végrehajtási eljárásba történő belépéséhez hozzájárul. Jelen esetben ugyanis az új Ptk. engedményezésre vonatkozó szabályai sem alkalmazhatóak, mivel a végrehajtást kérő kérelme előterjesztésekor nem volt jogosult a követelés ezen részére vonatkozóan nyilatkozni, mivel a kezes által kifizetett összeg felett a rendelkezési joga megszűnt. Azt törvényi engedménnyel a kezes megszerezte.

Ebben az ügyben a végrehajtás elrendelését követően 3 évvel, a jogutódlás iránti kérelem előterjesztésekor derült ki, hogy már a végrehajtási eljárás 2012. évben bekövetkezett elrendelésekor sem a végrehajtást kérőt, hanem a kezest illette meg a követelés kezes által kielégített része, erről azonban a felek egyike sem nyilatkozott. A végrehajtás korlátozására azonban a bíróságnak jelen kérelem elbírálásakor a végrehajtást kérő ezirányú kérelme, továbbá erről rendelkező közokirat hiányában nem volt lehetősége.

Fentiek alapján a kezesnek az adóssal szemben megtérítési igénye keletkezett, mely alanyi joga alapján a végrehajtási ügyben a végrehajtást kérő jogutódlává nem válhatott, ezért a bíróság a kérelmet elutasította.

Egy másik esetben a végrehajtást kérő előadta, hogy az adóssal szemben fennálló követelést megszerezte, kérte a jogutódlás megállapítását. Az engedményezés igazolásául csatolta a - nevezzük így - F Zrt. által aláírt engedményezési nyilatkozat eredeti példányát.

A bíróság többszöri felhívása és részletes tájékoztatása ellenére a kérelmező nem a végrehajtást kérő, hanem az F Zrt. által aláírt okiratokat csatolt. Csatolta továbbá a végrehajtást kérő által az F Zrt.-nek adott meghatalmazás közokiratba foglalt példányát.

A Pp. 67.§ (1) bek. i) pontja egyértelműen körülírja azok körét, akik a perben a jogi személy

meghatalmazottjaként a perben, és így a Vht. 9.§-a alapján a végrehajtási eljárásban is eljárhatnak. A Pp. 67.§ (1) bekezdés i) pontja alapján a polgári peres és nem peres eljárásokban jogi személy nem járhat el egy másik jogi személy meghatalmazottjaként.

A kérelmező a bíróság felhívása ellenére nem bocsátott a bíróság rendelkezésére olyan okiratot, mely a végrehajtási ügy adósa vonatkozásában a végrehajtást kérő személyében bekövetkezett jogutódlás megállapítására aggálytalanul alkalmas lett volna, mivel nem csatolt a végrehajtást kérőtől származó okiratot, ezért a bíróság a kérelmező jogutódlás megállapítása iránti kérelmét elutasította.

A jogutódlás megállapítása, bár a végrehajtási ügyszakban dolgozó titkárok számára a legtöbb esetben szinte „ujjgyakorlat”, láthatóan mégis tartogat a fent ismertetett esetek alapján meglepetéseket.